

Marika Antonova

2.ročník PhD DV

Závěrečná správa o pracovním pobytu v Lotyšsku 03.01.2008 – 08.04.2008

Od 3.ledna do 8. dubna jsem byla na pracovním pobytu v Hudební akademii v Lotyšsku (LMA). Tato instituce mi nabídla spolupráci při inscenaci dětské opery skladatele Marise Lasmanise, který zná specifiku mých zájmů a byl ochoten spolupracovat také s neslyšícími herci. Dál jsme s vedením pedagogické katedry Lotyšské hudební akademii upřesnili průběh mé praxe a shodli jsme se na tom, že můj studijní pobyt v LMA bude mít tato hlavní cíle:

1. Seznámit se s metody rytmické výchovy K. Orffa a J.E. Dalcroze.
2. Se studenty prvního ročníku Hudební pedagogiky LMA připravit inscenaci dětské opery "Pyšná kobylka".
3. Přednášet metodiku práce s rytmem studentům LMA.
4. Připravit a prezentovat krátké tvůrčí vystoupení, založené na práci s rytmem.

I

Svou pozornost jsem během pracovního pobytu částečně zaměřila na metody rytmické výchovy K. Orffa and J.E. Dalcroze. Oba dva byli hudebními průkopníky, kteří se zabývali rytmem, proto jsem považovala za nutné sbírat materiály o jejich teorii, díle a metodice. Během praxe jsem se účastnila výuky rytmiky podle Dalcroze jak u studentů choreografie a hudební pedagogiky LMA, tak u dětí hudební školy a mateřské školky. Také jsem navštěvovala přednášky o Karlu Orffovi a seznamovala s dostupnými materiály o Orffovi a Dalcrozovi. Překlad těchto materiálů z lotyštiny a jejich zpracování pro doktorandský výzkum dokončím v tomto studijním roce. Články, přednášky, video záznamy z workshopů Institutu Orffa v Salzburgu a jiné materiály, se kterými jsem se seznámila během pracovního pobytu v Lotyšsku, považuji za velice přínosný, inspirující materiál. Sympatický je mi zejména zájem Orffa o primitivní nástroje, jeho inspirace hudební tvorbou neevropských národů, využití těla jako nástroje pro rytmickou tvorbu a práce s rytmizovanou řečí. Po adaptaci ke znakovému jazyku tato metodika by otevřela nové (mnou zatím málo použité) možnosti práce s rytmem u neslyšících. Teorie rytmiky Orffa a také Dalcroze určitě obohati můj doktorský výzkum. Jsem přesvědčená, že se také mnoho z Orffových a Dalcrozových cvičení stanou částí mé praxe v budoucnu a po důkladném prověření a adaptaci budou shrnuté do sborníku doporučených rytmických cvičení pro neslyšící.

II

Druhým úkolem mého pracovního pobytu bylo připravit inscenaci dětské opery “Pyšná kobylička”. Tato hudební pohádka – dětská miniopera je autorské dílo lotyšského skladatele Marise Lasmanise. Sám skladatel se tvořivě podílel na přípravě inscenace a také hrál klavírní doprovod. Práce byla uskutečněna jako metodický experiment, cílem kterého bylo dát studentům návod k samostatné inscenaci hudebního materiálu pro děti. Projekt byl realizován se studenty 1.ročníku Hudební pedagogiky: pod vedením hudebních specialistů oni napřed nastudovali hudební partituru opery, pracovali se sborem Akademie, sami operu dirigovali. Následovala práce se mnou: vypracování scénáře, nastudování choreografie, příprava scény, rekvizit a kostýmů.

Do inscenace jsem zapojila jednu nedoslýchavou dívku – divadelně talentovanou Jolantu Znotinu, která v opeře mimicky hrála hlavní roli. Její hlasový projev – zpěv – duplikoval slyšící student. Tím tento divadelní experiment získal i sociálně-vzdělávací rovinu: studenti a Jolanta museli spolu pracovat, vzájemně tolerovat a komunikovat. Hlavně pro studenty to byla nová, obohacující zkušenost, a věřím, že v budoucnu získané dovednosti jim pomůžou otevřeně komunikovat a spolupracovat s lidmi, kteří mají jakékoliv speciální potřeby.

Na přípravu inscenace jsme měli velmi asketické podmínky – velmi málo peněz (cca 1300 Kč), málo času a nevhodné prostory pro divadelní práci. Ovšem to jsou podmínky, se kterými se většina pedagogů každodenně setkává ve škole, proto považuji tyto překážky za organickou část metodického experimentu. Studenti věnovali přípravě hlavně svůj volný čas, podle svých talentů a motivovaností více nebo méně se podíleli na tvůrčím procesu přípravy choreografie, rekvizit a kostýmů.

Završením práce byly 2 premiéry opery: 27. března jsme fragmenty opery prezentovali na semináři pedagogů dětských hudebních sborů. Ukázka byla doplněna mým metodickým komentářem a diskusí. 3. dubna studenti prezentovali celou inscenaci pro žáky prvního stupně 6. střední hudební školy v Rize (kolem 120 dětí ve věku od 6 do 8 let). Tato premiéra byla završena krátkým workshopem, ve kterém diváci a herci ještě jednou spolu zažili -zazpívali a zatančili - nejvýznamnější okamžiky z příběhu opery.

Vedení Pedagogické katedry LMA plánuje dál prezentovat fragmenty opery v různých seminářích a školách. Podle společné domluvy já se zas k tomuto projektu vrátím v září 2008 a budu se účastnit několika repriz celé inscenace pro širší veřejnost.

III

Třetí cíl mého pracovního pobytu bylo přednášet metodiku práce s rytmem studentům LMA. Pracovala jsem se studenty magisterského stupně Hudební pedagogiky (3 setkání x 1,5h) a se studenty a absolventy ateliéru choreografie (2 setkání x 3,5h). Druhého semináře se zúčastnily také dvě neslyšící dívky. K této praktické práci bych ještě přidala vedení dvoudenního semináře pro slyšící studenty herectví, neslyšící studenty JAMU a pedagogy (2 setkání x 6h). Třetí seminář proběhl v lednu v rámci Mezinárodního festivalu neslyšících v Nitře na Slovensku. Tyto tři semináře považuji za vynikající příležitost z několika důvodů:

- semináře se zúčastnily míchané skupiny slyšících a neslyšících mladých lidí různé národnosti, kteří měli skutečný zájem o rytmus a přicházeli na seminář z vlastní vůle,
- měla jsem prostor pro relativně dlouhou (4,5h, 7h a 12 h), soustředěnou práci se stejnými lidmi,
- účastníky seminářů byly specialisté tance, hudby a divadla, takže jsem mohla vyzkoušet podobný program s odborníky různého typu umění.

Po zkušenosti těchto třech seminářů jsem nejen jistější o konkrétních metodických postupech v práci s vizuálními podněty rytmu, ale také přesvědčená, že stejná metodika je stejně funkční a obohacující také pro slyšící zájemce.

IV

Čtvrtým cílem mého pracovního pobytu bylo připravit a prezentovat krátké tvůrčí vystoupení, založené na práci s rytmem. Z technických důvodů výsledky tvůrčích dílen rytmu nebyly prezentovány veřejně, ale v uzavřeném kruhu v rámci workshopů. Každý stupeň práce s rytmem v mých workshopech byl uzavřen přípravou solo nebo skupinových vystoupení, následovala prezentace a reflexe. Vyvrcholením několikadenní práce s každou skupinou vždy byla samostatná tvůrčí práce účastníků - příprava rytmického vystoupení, inspirovaného obrazy neslyšícího malíře Antonína Kovaříka a básnickým textem. Etudy byly zaznamenány na video a po technickému zpracování se stanou částí mých prezentací práce s rytmem.

Výsledky a poznatky z pracovního pobytu v Lotyšsku jsem hned po návratu do České republiky prezentovala na doktorandském semináři na JAMU. Považuji pobyt v Lotyšsku, zejména praktické činnosti, za velice přínosný a moc děkuji za tuto programmem ERASMUS poskytnutou příležitost.